

ТАНКЛЕВСЬКА Н. С.

д. е. н., професор
ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

ПАЩЕНКО О. В.

к. е. н., доцент
Національний університет кораблебудування ім. Адм. Макарова

ПОБУДОВА ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ТА ЇЇ ЗНАЧЕННЯ У КОНКУРЕНТНОМУ РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Досліджено наукові підходи теоретичних положень та методичних підходів до побудови фінансової стратегії. Розкрито й обґрунтовано особливості побудови фінансової стратегії на основі комплексного аналізу використання економічних ресурсів з урахуванням особливостей конкурентного ринкового середовища сучасного етапу розвитку економіки України. Проаналізовано рівні наукового пізнання для подальшого розуміння побудови фінансової стратегії із застосуванням відповідного інструментарію. Розглянуті загальнонаукові та спеціальні методи дослідження під час побудови та вибору фінансової стратегії, а також розглянуті окремі підходи до її розробки. Доведена важливість побудови фінансової стратегії для ефективного управління підприємством під час здійснення виробничо-господарської діяльності в умовах конкурентного ринкового середовища.

Ключові слова: фінансова стратегія, методи дослідження, підприємство, конкурентне середовище, планування, інструменти.

ТАНКЛЕВСКАЯ Н. С.

д. э. н., профессор
ГВУЗ «Херсонский государственный аграрный университет»

ПАЩЕНКО А. В.

к. э. н., доцент
Национальный университет кораблестроения им. Адм. Макарова

ПОСТРОЕНИЕ ФИНАНСОВОЙ СТРАТЕГИИ И ЕЕ ЗНАЧЕНИЕ В КОНКУРЕНТНОЙ РЫНОЧНОЙ СРЕДЕ

Исследованы научные подходы теоретических положений и методика построения финансовой стратегии. Раскрыты и обоснованы особенности построения финансовой стратегии на основе комплексного анализа использования экономических ресурсов с учетом особенностей конкурентной рыночной среды современного этапа развития экономики Украины. Проанализированы уровни научного познания для дальнейшего понимания построения финансовой стратегии с применением соответствующего инструментария. Рассмотрены общенаучные и специальные методы исследования при построении и выборе финансовой стратегии, а также рассмотрены отдельные подходы к ее разработке. Доказана важность построения финансовой стратегии для эффективного управления предприятием при осуществлении производственно-хозяйственной деятельности в условиях конкурентной рыночной среды.

Ключевые слова: финансовая стратегия, методы исследования, предприятие, конкурентная среда, планирование, инструменты.

TANKLEVSKA N. S.

doctor of economical sciences, professor
State University "Kherson State Agricultural University"

PASHCHENKO O. V.

candidate of economical sciences, associate professor
National University of Shipbuilding named after Adm. Makarov

CONSTRUCTION OF FINANCIAL STRATEGY AND ITS VALUE IN COMPETITIVE MARKET ENVIRONMENT

Science research approaches theoretical positions and methods of construction financial strategy. Exposed and reasonably features of financial strategy based on a comprehensive analysis of the use of

economic resources based on competitive market environment features contemporary development of economy of Ukraine. The level of scientific knowledge to further understanding of building financial strategy using appropriate tools has been analyzed. Considered general scientific and special methods in the construction and selection of financial strategy and consider some approaches to its development. Importance of building a financial strategy for effective management in the implementation of the economic activities in a competitive market environment has been determined.

Keywords: financial strategy, research methods, business, competitive environment, planning tools.

ntanklevska@gmail.com, san-5748@ukr.net

Постановка проблеми. В умовах інтеграції України в міжнародне економічне співтовариство виникає об'єктивна необхідність визначення тенденцій розвитку фінансового стану та перспективних фінансових можливостей. На вирішення таких питань і спрямовано фінансову стратегію підприємства, а отже і на необхідність її розробки. Розробка фінансової стратегії – це галузь фінансового планування [2]. Як складова частина загальної стратегії економічного розвитку, вона має узгоджуватися з цілями та напрямками останньої. В умовах розвитку конкурентного ринкового середовища фінансова стратегія виступає своєрідним стабілізатором, дієвість якого впливає на пропорційний розподіл фінансових ресурсів, перш за все, на рівні держави. Водночас, в період економічного розвитку, її наявність дозволяє нарощувати темпи зростання валового внутрішнього продукту, тим самим вчасно і повною мірою задовольняти потреби економіки в плані забезпечення фінансових ресурсів і росту прибутковості як самого підприємства галузі. Запровадження такої фінансової стратегії є досить актуальним для економіки країни, для неї розробка життєздатної стратегії розвитку і концептуальних підходів до побудови повинні базуватися на реальних оцінках стану інфраструктури, його потенціалі і конкурентному ринковому середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальнотеоретичні аспекти розробки загальної фінансової стратегії досліджували такі провідні вчені-економісти, як Л.В. Гасенко, Я.Ю. Герус, О.Є. Гудзь, М. Капеліст, Т.Г. Кучерук, О.В. Луг, С.П. Оксененко, О.Ф. Петрук, О.Г. Родіна, Д.Є. Сторожук, Н.Н. Хмельовський, К.О. Цебрєнко, П.І. Юхименко, В.М. Федосов та інші.

Постановка завдання. Метою написання статті є розкриття й обґрунтування особливостей побудови фінансової стратегії на основі комплексного аналізу використання економічних ресурсів з урахуванням особливостей конкурентного ринкового середовища сучасного етапу розвитку економіки України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Методологія побудови фінансової стратегії – це сукупність методів, принципів, логічних конструкцій, форм і засобів дослідження особливостей формування фінансової стратегії: визначення пріоритетності цілей, завдань, інструментів для її побудови, а також встановлення факторів впливу на даний процес. В.Х. Арутюнов зазначає, що вона не обмежується вивченням методів і прийомів наукового пізнання і дослідження. Сучасна методологія досліджує також основу, структуру і властивості наукового пізнання, його генезис і функціональні закономірності розвитку і трансформації [7]. Будь-яке наукове знання і процес його здобуття характеризуються системністю і структурованістю [1]. У зв'язку з цим, вважаємо за необхідне проаналізувати рівні наукового пізнання для подальшого розуміння побудови фінансової стратегії із застосуванням відповідного інструментарію (табл. 1).

Жорсткої межі між теоретичним рівнем пізнанням і емпіричним не існує, проте теоретичний рівень завжди потребує емпіричної інтерпретації та перевірки. У процесі дослідження факторів впливу на фінансову стратегію та при констатації факту дієвості обраної стратегії застосовують багатогранні методи наукового пізнання, які поділяють за двома рівнями: загальнонауковий і спеціальний. В комбінації із власним розумінням складності побудови фінансової стратегії на рис 1, нами відображена класифікація зазначених методів за групами, які на думку А.І. Грабченка, є інструментами для проникнення в глибину дослідницьких об'єктів [4, с. 15]. Розглянемо методи емпіричного дослідження: спостереження, порівняння і моніторинг. Поєднавши спільної, на нашу думку, направленості методи, ми вважаємо за необхідне наголосити, що в сукупності вони

представляють систематичне і цілеспрямоване, планомірне дослідження фінансової стратегії з боку впливу факторів зовнішнього середовища, яке дозволяє проаналізувати доцільність її складових елементів, порівняти, застосовуючи досвід, подібну стратегію в дії й проводити моніторинг для коригування обраної стратегії, виокремлення найважливіших її критеріїв. Методи емпіричного дослідження є прикладними, мають практичну значущість. Тому в ході реалізації процесу побудови фінансової стратегії їх використання є запорукою успіху.

Таблиця 1

Рівні наукового пізнання по відношенню до побудови фінансової стратегії

Теоретичний рівень	Емпіричний рівень
Дослідження фінансової стратегії з позиції її внутрішніх зв'язків (з діяльністю, цілями, завданнями, виробничою потужністю, фінансовим забезпеченням)	Дослідження фінансової стратегії з позиції зовнішніх зв'язків та конкурентною позицією галузі, аналіз на міжгалузевому рівні
Орієнтир на визначення внутрішньої сутності фінансової стратегії та структурних компонентів, що її формують	Орієнтир та адаптованість на зміни в ході побудови фінансової стратегії, перегляд та її коригування
Умовивід є формою відображення накопиченого знання стосовно формування фінансової стратегії	Судження є формою відображення накопиченого знання стосовно побудови фінансової стратегії. Судженню характерна рефлексивність.
Зміст поняття пронизаний плануванням, теорією	Зміст поняття отриманий шляхом досвіду, спостережень, експериментів

Рис. 1. Пліуралізм методів наукового дослідження для визначення доцільності вибору фінансової стратегії

Серед теоретичних методів дослідження вагома роль, на нашу думку, належить формалізації, оскільки саме вона надає можливість візуально представити фінансову стратегію. Окрім її представлення потрібно детально прописати зміст завдань, визначити терміни виконання, відповідальних осіб, критерії оцінки результату, показники, які дозволяють оцінити рівень наближення до мети, досягнення цільових значень показників стосовно ресурсів та бюджету [1].

Наступний метод – ідеалізація є суто теоретико-утопічним явищем. В дійсності ідеальної фінансової стратегії й водночас простої за побудовою не існує, проте уявно її представити можливо.

Стосовно сходження від абстрактного до конкретного слід наголосити, що у процесі мислення, пізнання вихідним є абстрактне, а конкретне виступає як процес синтезу, як результат. В ході переходу від абстрактного до конкретного слід пам'ятати про їх відносну самостійність, про неприпустимість безпосереднього виведення конкретного з абстрактного, так як вони пов'язані між собою низкою проміжних ланок, форм [3]. Застосування даного методу на практиці не має більшої, ніж теоретичної значущості, тому стосовно побудови фінансової стратегії – це мисленнєвий закон відображення дійсної ситуації щодо обраної стратегії.

Метод синектики використовується для вирішення проблеми побудови фінансової стратегії галузі та пошуку нових ідей шляхом використання аналогій і перенесення поставлених завдань, критеріїв на подібні й вже готові рішення, які існують в інших галузях, сферах.

На відміну від синектики, метод Монте-Карло значно поширений в практиці побудови і реалізації інвестиційної стратегії, проте він також впливає на фінансову стратегію, оскільки дає чіткі орієнтири в умовах невизначеності і підвищеного ризику. Даний метод іноді порівнюють з імітаційним моделюванням. На думку О.О. Гетьман, він зручний для практичного застосування тим, що вдало корелює з іншими економіко-статистичними методами, а також з теорією ігор, до того ж надає більш оптимістичні оцінки порівняно з іншими методами [3]. Таким чином, перевагою даного методу є те, що постійно у процесі вибору напрямку подальших дій, моделювання за методом Монте-Карло дозволяє керівництву оцінювати і аналізувати загальний спектр можливих наслідків щодо фінансових витрат та визначати ймовірність їх настання. Підсумовуючи сказане стосовно методів наукового дослідження, які можна використовувати при побудові фінансової стратегії, доцільно акцентувати увагу на важливості досягнення синергетичного ефекту, що проявляється як результат інтегративної взаємодії елементів економічної системи, в якій функціонує галузь, та який може приводити до зміни її якісного стану, пріоритетних шляхів і напрямів розвитку.

Історичний екскурс щодо плюралізму думок представників наукових шкіл підтвердив їх неоднозначність з приводу побудови фінансової стратегії та можливого подальшого розвитку і функціонування галузі. Нами проаналізовано вплив шести наукових шкіл на процес побудови фінансової стратегії (рис. 2).

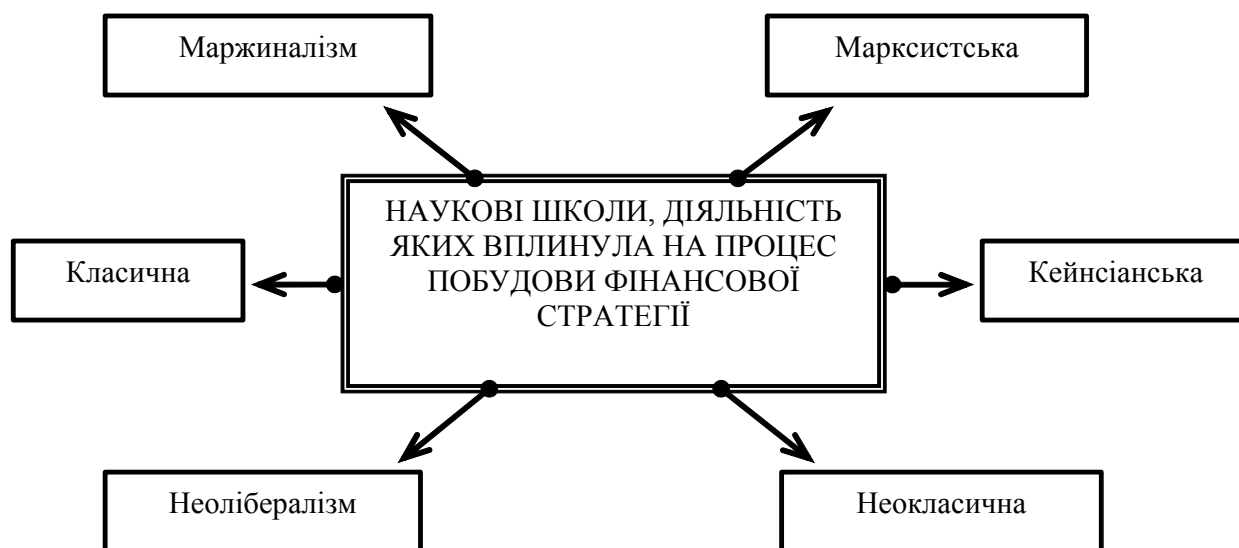

Рис. 2. Плюралізм наукових шкіл, які стали історичною базою для побудови фінансової стратегії

Так, класична школа економічної науки базується на ідеології економічного лібералізму (від фр. дозволяйте робити все), відповідно до якої держава не повинна втручатись у виробничу, фінансову діяльність індивідів, а також відсутні будь-які заборони та обмеження на торгівлю, переливання капіталу, цінова регламентація виробництва, закони про мінімальну заробітну плату тощо. Це пояснює той факт, що більшість класичних уявлень побудовано на припущенні про абсолютну (чисту) конкуренцію в усіх галузях і повну інформованість суб'єктів господарювання [1]. Таку позицію висловили представники даної школи У. Петі, А. Сміт, Д. Рікардо, Дж. С. Міль. Тому, на нашу думку, будувати фінансову стратегію для розвитку галузі з позиції невтручання держави було простіше, оскільки в пріоритеті була свобода обміну та конкуренції, неприпустимість існування монополій.

Ідеї К. Маркса та заснованої ним і його прибічником Ф. Енгельсом теорії марксизму направлені на глибинне дослідження форм вартості товару, праці. Учений показав причини й механізми утворення середньої норми прибутку під впливом міжгалузевої конкуренції, що призводить до відхилення цін від вартості й утворення цін виробництва. Також К. Маркс сформулював, що матеріальною основою періодичності економічних криз є масове оновлення основного капіталу, при якому він проходить через три функціональні форми: грошову, продуктивну й товарну [2]. Ми вважаємо, що представники даної школи внесли корективи і доповнення для підприємств різних галузей при формуванні фінансової стратегії в розрізі планування норми прибутку, кількості грошей, необхідних для обігу, визначення вартості кінцевої продукції.

Не менш важливий вклад у розвиток ідеї планування фінансової стратегії зробили представники школи маржиналізму: А. Маршалл, Ф. Візер, К. Менгер. Зокрема, завдяки поширенню поняття «альтернативні витрати» стрімкого розвитку зазнала конкуренція за володіння запасами ресурсів та можливостями їх використання [1]. Дослідники концентрували увагу на проблемі розміру ресурсів і продажів, рівня ринкових цін, повного використання виробничих потужностей, аналізу взаємодії ціни, попиту та пропозиції. Зазначені показники знаходять своє відображення у кошторисі витрат, а стратегія втілюється на практиці залежно від стану ринку.

Нові ідеї для розвитку галузей та вибору стратегії надала неокласична наукова школа на чолі з М. Фрідменом та плеядою однодумців: А. Лаффером, Р. Манделом, П. Робертсом. Прихильники теорії виступали за зниження податкового тягаря, орієнтованість економічної політики на виробництво, поширення інвестування. Таким чином, кожна із зазначених наукових шкіл вносила корективи, а також розкривала можливості при плануванні генеральної стратегії, а також фінансової як найважливішої серед функціональних. Сукупність зазначених представників провідних шкіл, ідеї, запропоновані ними, стиль мислення, а також система методів наукового дослідження процесу побудови фінансової стратегії формують парадигму, підтверджуючи неможливість розуміння суті отриманого знання поза історичним контекстом.

Так, побудова фінансової стратегії – трудомісткий, достатньо тривалий процес, який найкращим чином має відповідати вимогам часу, динамічному навколишньому середовищу. Визначити необхідні аспекти при побудові фінансової стратегії, а також при подальшій її реалізації неможливо без чітко окресленого методологічного інструментарію. Чільне місце в його структурі займають етапи та методи побудови фінансової стратегії, а також окремі підходи щодо її розробки. Надзвичайно важливе твердження, на нашу думку, висловила В.М. Суторміна. Дослідниця зазначає, що важливим завданням для менеджерів, які розробляють стратегію розвитку є узгодження загальної стратегічної програми з фінансовою. Це пояснюється тим, що вони базуються на різних, несумісних передумовах. Загальна стратегія ґрунтується на врахуванні можливостей зміцнення конкурентної позиції на ринку конкретних товарів і послуг, фінансова — на русі капіталів. Тенденції розвитку ринків різні, тому загальна стратегія часто не може бути підтримана відповідним фінансовим забезпеченням [5, с. 112-113].

Розробка фінансової стратегії передбачає планування і постановку цілей, визначення її

часових меж, пріоритетних напрямків, а також форм, оптимізацію структури та ефективний розподіл фінансових ресурсів. Так, під час формування фінансової стратегії необхідно враховувати найбільш важливі аспекти фінансової діяльності, тісний зв'язок із зовнішнім середовищем. В результаті вивчення фінансово-економічних джерел нами визначена власна черговість етапів формування фінансової стратегії (рис. 3).

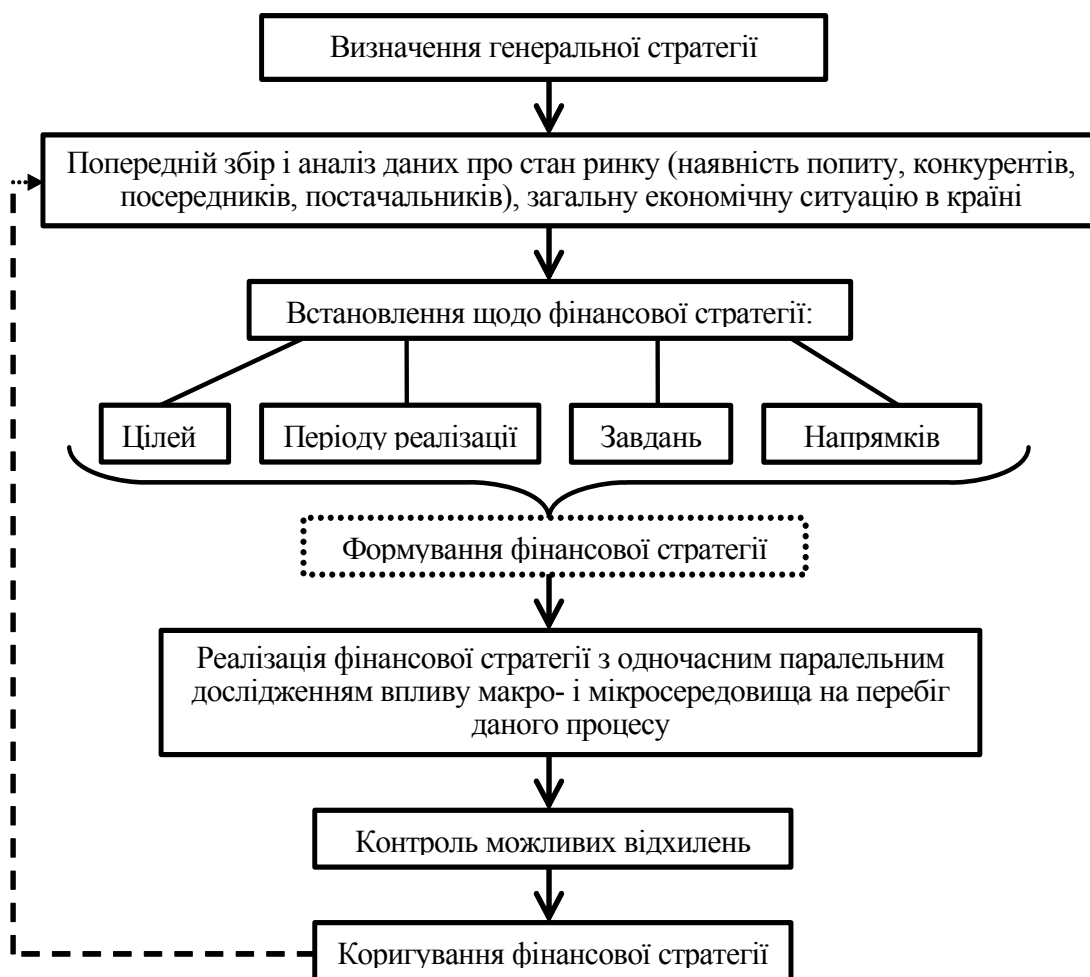

Рис. 3. Структурно-логічна схема формування фінансової стратегії

Дотримуючись логіки, що представлена на рис. 3, успішне проходження даного етапу дозволяє обґрунтувати цілі досліджуваної стратегії. Учений А. Серпилін стверджує, що визначення цілей фінансової стратегії здійснюється на етапі якісної конкретизації образу майбутнього та формування переліку довгострокових орієнтирів розвитку (5–10 років). Серед найбільш значущих напрямів автор виділяє зниження витрат виробництва і обігу; утримання долі на внутрішньому та зовнішньому ринках; підвищення рівня інвестиційної привабливості компанії та зростання її капіталізації [6, с.79].

Висновки. У результаті досліджень визначено, що фінансова стратегія є галуззю фінансового планування і обов'язково має узгоджуватися з окресленою місією, цілями і напрямками загальної стратегії. Її цілком можна вважати індикатором фінансової ситуації в країні, детермінантою фінансових можливостей господарюючого суб'єкта в галузі, а відтак – і галузі в цілому. Фінансову стратегію потрібно розглядати як цільову функцію фінансової політики, що спрямована на залучення й ефективне розміщення фінансових ресурсів, визначення форм, методів та напрямів їх подальшого використання. Таким чином, фінансова стратегія є спрямовуючим вектором управління підприємством, і без її належного формування під час здійснення виробничо-господарської діяльності неможливо досягти успіху, особливо у сучасному конкурентному ринковому середовищі.

Список використаних джерел

1. Гасенко Л.В. Політика управління оборотним капіталом підприємства [Електронний ресурс] / Л.В. Гасенко, О.В. Луг // Актуальные достижения европейской науки. – 2011. – Режим доступу : <http://www.rusnauka.com/>
 2. Герус Я.Ю. Фінанси вітчизняного суднобудування [Електронний ресурс] / Я.Ю. Герус, К.О. Цебренко // Міжвузівська студ. наукова конф. «Актуальні фінансово-економічні проблеми сучасного розвитку України». – Режим доступу : www.conference.nuos.edu.ua
 3. Капеліст М. Прийнято закон про державну підтримку суднобудівних і судноремонтних підприємств / М. Капеліст // Юридична газета. – 2012. – № 39. – С. 25–26.
 4. Кучерук Т.Г. Регіональна фінансова інтеграція в умовах глобалізації / Т.Г. Кучерук, О.Г. Родіна // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. – 2009. – Вип. 36-1. – С. 274–278.
 5. Оксененко С.П. Маркетинговий підхід до організації інноваційної діяльності підприємства [Електронний ресурс] / С.П. Оксененко // Современные научные достижения. – 2010. – Режим доступу : <http://www.rusnauka.com/>
 6. Петрук О.Ф. Процес реалізації фінансової політики: теоретичний аспект [Електронний ресурс] / О.Ф. Петрук // Інтернет-конф. Буковинського державного фінансово-економічного університету. – 2013. – Режим доступу : http://bsfa.edu.ua/PDF2/petruk_tezy.pdf.
 7. Хмельовський Н.Н. Шляхи і методи вдосконалення системи амортизації / Н.Н. Хмельовський // Проблеми вдосконалення системи амортизації. – М. : Думка, 1970. – С. 34–42.
-